

שְׁעוֹן הַזָּהָב שֶׁל הָרֵב הָרָאשִׁי הָאֲשָׁכָנִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

הָרֵב אַבְרָהָם יִצְחָק הַכֹּהֵן קוֹק

מֵעֶשֶׂה בַּעֲוֹלָה חֲדָשׁ, שֶׁעָלָה מִפּוֹלִין שֶׁעָלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם אִשְׁתּוֹ וְאַרְבַּעַת יְלָדָיו. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִהֵרָ וְעָלָה לְהִתְיָשֵׁב בִּירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ. הָעוֹלָה שֶׁהָיָה חָיִט בְּמִקְצָעוֹ הִתְיָשֵׁב עִם מִשְׁפּוּחָו בְּדִירָה קִטְנָה בְּשִׁכּוֹנַת נְחֹלֶת שְׁבַעָה. לְמִרוֹת שֶׁעָבַד בְּצוּרָה מְדִינַת וְיָפָה בְּקִשֵּׁי רַב הַצִּלִּים הַחָיִט לְהִתְפָּרֵג, אֹף הוּא שָׁמַח בְּכָף שְׁלֹא הִצְטָרַף לְנִדְבוֹת וּצְדָקָה בְּאִפְן קְבוּעַ.

מִסְפָּר שְׁבוּעוֹת לְאַחֵר שֶׁעָלָה וְהִתְיָשֵׁב בִּירוּשָׁלַיִם, נִגְמַר בְּסִפּוֹ וְלֹא הַצִּלִּים לְמִצָּא מֵהֵיכָן לְקַחַת כֶּסֶּפִּים לְקִנּוּת בָּדִים לְתַפְרִית בְּגָדִים לְמַכִּירָה בִּימֵי אֱלוֹל. לְאַחֵר שֶׁבִרְר מִצָּא שְׁבָבִית הַכְּנֶסֶת בּוֹ הִתְפַּלֵּל פּוֹעֵלֶת קֶפֶת גִּמ"ח (גְּמִילוּת חֲסִדִּים) שֶׁמִּסְיַעַת בְּהִלָּנוֹת קִטְנוֹת לְלֹא רַבִּית וּבִהְחֻזִּי תַּשְׁלוּמִים נוֹחִים לְבַעֲלִי מְלֹאכָה גִּזְקִים.

פָּנָה הַחָיִט לְגַבְאִי וּבִקֵּשׁ הִלָּנוֹהָ. אָכֵל הַגַּבְאִי סָרַב מִשּׁוֹם שְׁלִפֵּי כָּלְלִי הִקְרָן חוֹכָה לְהַשְׁאִיר מִשְׁכּוֹן (חֲפִץ שְׁנָתָן לְמַכֵּר בְּמִדָּה וְהִלָּנוֹהָ אִינוּ יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת הַהִלָּנוֹהָ). הַחָיִט הַנְּבוֹד הַסְּבִיר שָׁאִין לוֹ אֹף חֲפִץ שְׁיוֹכֵל לְהַשְׁאִיר כְּמִשְׁכּוֹן... הִצִּיעַ הַגַּבְאִי שֶׁיָּבִיא הַחָיִט עָרֵב (אָדָם הַמוֹכֵן לְהִתְחַיֵּב לְשֵׁלֶם אֶת הַהִלָּנוֹהָ בְּמִדָּה וְהִלָּנוֹהָ לֹא יַעֲמִד בְּהַחֲזֹר הַתַּשְׁלוּמִים). הַחָיִט הוֹדָה לְגַבְאִי וַיֵּצֵא לְיוֹם עֲבוּדָתוֹ.

עִם סוּיָם עֲבוּדָתוֹ הִלָּךְ הַחָיִט לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת עֲרַבִּית בִּישִׁיבָה הָעוֹלָמִית (יְשִׁיבַת מֶרְכָּז הָרֵב). כְּשֶׁרָאָה אֶת הָרָאשִׁי"ה (הָרֵב אַבְרָהָם יִצְחָק הַכֹּהֵן) קוֹק בְּתַפְלָתוֹ, חָשַׁב הַחָיִט בְּלִבּוֹ: אֲפָנָה אֵל הָרֵב וּבִקֵּשׁ שֶׁהוּא יִהְיֶה הָעָרֵב שְׁלִי לְקַבֵּלֶת הַהִלָּנוֹהָ... אוֹלֵי הָאִישׁ הַצָּדִיק הָרֵב הָרָאשִׁי שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְחֵס בְּבֵיתוֹ יְשִׁיבָה וּמִתְפַּלֵּלִים מִזְדַּמְנִים כְּמוֹנֵי יָסָפִים...

בְּסוֹף הַתְּפִלָּה פָּנָה הַחָיִט וְהִלָּךְ הַחָיִט מֵאוֹלָם הַתְּפִלָּה אַחֵר הָרֵב לְכוּוֹן חֲדָרוֹ. כְּשֶׁרָאָה אוֹתוֹ הָרָאשִׁי"ה עָצַר וְסָמַן לוֹ לְהִתְקַרֵּב. שָׁאֵל הָרָאשִׁי"ה אֶת הַחָיִט לְרִצּוֹנוֹ. סִפֵּר הַחָיִט הַנְּבוֹד לְרַב אֶת סִפּוֹר הַהִלָּנוֹהָ שָׁאִינוּ יָכוֹל לְקַבֵּל מִגִּמ"ח בֵּית הַכְּנֶסֶת... כְּשֶׁסִּים הַחָיִט אֶת דְּבָרָיו שֶׁתֵּק הָרֵב. לְאַחֵר זָמַן שֶׁהָיָה אֲרוֹךְ בְּעִינֵי הַחָיִט כְּמוֹ גִּצָּח, פָּנָה הָרֵב לְחָיִט וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְשִׁבָּת בְּמִטְבַּח וְלִהְיוֹתִין לוֹ. הִתְיָשֵׁב הַחָיִט בְּמִטְבַּחוֹ שֶׁל הָרֵב וְהִתְמַתִּין כְּשֶׁהָרֵב הִלָּךְ וְנִכְנַס לְחֹדֶר הַשְּׁנָה שְׁלֹו. לְאַחֵר זָמַן הָרָאשִׁי"ה אֵל הַמִּטְבַּח וְהִתְיָשֵׁב לִיד הַשֵּׁלֶחָן. לְאַחֵר שֶׁהִתְיָשֵׁב הַחָיִט שְׁנִית בְּכֶסֶּאוֹ, הוֹשִׁיט הָרֵב לְחָיִט שְׁעוֹן כִּיס עֲשׂוֹי זָהָב טָהוֹר וְאָמַר: יְהֵא ה' בְּעֶזְרְךָ!

הוֹדָה הַחָיִט לְרַב וַיֵּצֵא שְׁמַח בְּחֻזְרָה לְבֵיתוֹ. לְמַחֲרָת בִּבְקָר הִגִּיעַ הַחָיִט לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּלְאַחֵר הַתְּפִלָּה פָּנָה אֵל הַגַּבְאִי וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אֶת הַהִלָּנוֹהָ. הַתְּבוֹנָן הַגַּבְאִי בָּצַעַר בְּחָיִט וְשָׁאֵל: יֵשׁ לָךְ עָרֵב? הִשִּׁיב הַחָיִט: יְהוּדִי יָקָר וְצָדִיק נָתַן לִי אֶת שְׁעוֹן הַזָּהָב שְׁלֹו כְּמִשְׁכּוֹן. שֶׁתֵּק הַגַּבְאִי וּבִקֵּשׁ מִהַחָיִט לְשׁוֹב בְּזָמַן תְּפִלַּת מְנַחָה כְּדִי שְׁיוֹכֵל לְבִשּׁוֹק אִם הַמִּשְׁכּוֹן שׁוֹהָ עָרֹךְ (דוּמָה מִבְּחִינַת מַחֲזִירוֹ וְחִשְׁבוּתוֹ) לְסָכוּם הַהִלָּנוֹהָ. הַחָיִט הִתְפַּלֵּל מַעַט אֹף הוֹדָה לְגַבְאִי וַיֵּצֵא לְעֲבוּדָתוֹ.

הַגַּבְאִי לָקַח אֶת שְׁעוֹן הַזָּהָב וּלְאַחֵר שְׁסִים אֶת עֲנִינָיו בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הִלָּךְ אֵל הַצּוּרָה ר' פֶּרֶנְקֵל לְשָׁאֵל אוֹתוֹ עַל שְׁנוֹי שֶׁל שְׁעוֹן הַזָּהָב. כְּשֶׁהִתְבוֹנָן הַצּוּרָה בְּשְׁעוֹן, הִתְפָּצָו פָּנָיו וְהוּא שָׁאֵל אֶת הַגַּבְאִי: מֵאִין הִיְהוּדִי אָמַר שֶׁקֶבֶל אֶת הַשְּׁעוֹן?! הָרֵי זֶה שְׁעוֹנוֹ שֶׁל הָרָאשִׁי"ה קוֹק!

דְּבָרֵי הַצּוּרָה הִדְהִדְהוּ בְּחֹדֶר... לְאַחֵר זָמַן, אָמַר הַגַּבְאִי: אִם הָרֵב קוֹק- רַבָּה הָרָאשִׁי שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָאָמִין בְּחָיִט כְּדִי לְהַפְקִיד בְּיָדוֹ אֶת שְׁעוֹן הַזָּהָב שְׁלֹו... אֲנִי בּוֹדָאִי חָיִב לְבָטֵחַ בּוֹ... בְּצִהְרִים כְּשֶׁשָּׁב הִיְהוּדִי לְקַבֵּל אֶת הַהִלָּנוֹהָ נָתַן לוֹ הַגַּבְאִי אֶת מְלוֹא סָכוּם הַהִלָּנוֹהָ... וְאֶת שְׁעוֹן הַזָּהָב שֶׁל הָרֵב...

(עַל פִּי סִפּוּרוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל מִפֶּלֶן סִפּוּרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעִרְכָּת זָאב עֶנֶר. עַמ' 79-80)

1. אלו מצוות מזכרות בספור זה? _____

2. עינו בדברי הרמב"ם על מעלות במצוות הצדקה והשיבו מדוע העדיף הרב קוק לתת את השעון על פני הגעגוע למשן ערכות אישית להלנאתו של החיט?

רמב"ם, הלכות מתנות עניים, הלכה ז' –

שמונה מעלות יש בצדקה זו למעלה מזו.

מעלה גדולה שאין למעלה ממנה זה המחזיק ביד ישראל שמד ונותן לו מתנה או הלוואה או עושה עמו שתפות או מוציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות לשאל. ועל זה נאמר (ויקרא כה לה) "והחזקת בו גר ותושב וחי עמך" כלומר החזק בו עד שלא יפל ויצטרך:

3. חשבו כיצד נתן היה לסייע בדרך אחרת לחיט להתפרנס בדרך שונה מדרכו של הרא"ה קוק זצ"ל? _____

